

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Методичні рекомендації
до виконання і захисту
курсних робіт
для студентів напряму підготовки
6.030102 «Соціальна робота».

Київ 2014

УДК 378.66(076.5)
ББК С9р
С 692

Укладачі: *О. А. Блінов, О.М.Котикова, В.М.Шевченко*

Рецензент *І.Ф.Тімкін*

Затверджено методично-редакційною радою Національного авіаційного університету (протокол №4/14 від 19.05.2014 р.).

Соціальна робота : методичні рекомендації до виконання і захисту курсових робіт / уклад. : О.А. Блінов, О.М. Котикова., В.М. Шевченко – К. : НАУ, 2014. – 32 с.

Методичні рекомендації до виконання і захисту курсових робіт містять вимоги до структури, змісту, обсягу та порядку виконання дипломних робіт випускниками ОКР «Бакалавр», «Спеціаліст», «Магістр».

Для студентів напрямку підготовки 6.030102 «Соціальна робота».

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета виконання курсової роботи

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується з певної навчальної дисципліни. У рекомендаціях надані загальні вимоги до написання курсових робіт.

Згідно Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Виконання курсової роботи передбачає вироблення навичок самостійної роботи з джерелами й науковою літературою, оволодіння методикою досліджень, допомагає студентові систематизувати отримані теоретичні знання з вивченої дисципліни, перевірити якість цих знань та власних умінь, навичок реалізації прикладних аспектів дослідження. Підготовка курсової роботи надає можливість студенту виявити здатність самостійно осмислити проблему, набути навичок дослідження, які згодом мають бути вдосконалені в процесі виконання дипломної роботи.

Завданнями курсової роботи виступають:

- набуття умінь та навичок пошуку та систематизації інформації, її обробки, моделювання та прогнозування;

- поглиблення, розширення та систематизація теоретичних знань і практичних навичок, отриманих студентом за певний період навчання за спеціальністю;

- оволодіння методиками теоретичного та експериментального дослідження при розв'язанні конкретних політичних, економічних, соціальних, педагогічних, психологічних проблем, пов'язаних з аналізом та розробкою рекомендацій для прийняття відповідних управлінських рішень;

- розвиток умінь та навичок у проведенні психокорекційних заходів (планування, розробка, проведення, аналіз результатів індивідуальних та групових занять, консультацій).

– набуття вміння виявляти реальні проблеми, формувати власні висновки та пропозиції щодо розв’язання цих проблем на основі проведених досліджень.

Необхідно розуміти, що курсова робота, виходячи з її мети і завдань, докорінним чином відрізняється від репродуктивного реферату ступенем самостійності висновків, пропозицій, рекомендацій, які має містити курсова робота

2. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Етапи виконання дослідження

Процес підготовки курсової роботи має свої особливості, зумовлені цільовим призначенням, джерельною базою, методичним та інформаційним забезпеченням, обсягом і термінами виконання. Водночас цьому процесу притаманні ті особливості, якими характеризується процес підготовки будь-якого наукового дослідження. Він поділяється на певні етапи. Доцільно дотримуватися такої послідовності:

- 1) вибір теми, визначення об’єкта, предмета, мети та завдань дослідження;
- 2) складання попереднього плану;
- 3) пошук і накопичення необхідної наукової інформації з теми (бажано включення літератури, в якій досліджуване питання було розглянуте вперше, проте перевага має віддаватися дослідженням, здійсненим за останні 3–5 років); складання бібліографії й робочої картотеки літератури;
- 4) вивчення, аналіз, систематизація і обробка матеріалів;
- 5) вибір методів дослідження, як інструментів здобуття фактичного матеріалу;
- 6) подання чорнового варіанту на розгляд викладачеві, який керує курсовою роботою з метою уточнення очікуваної новизни роботи;
- 7) написання перших фрагментів, а потім – чорнового варіанту основної частини роботи;
- 8) написання вступу і висновків;
- 9) складання списку літератури; оформлення додатків;
- 10) редагування та оформлення роботи;
- 11) подання чорнового варіанту роботи викладачу;

12) усунення зауважень та доопрацювання роботи з урахуванням рекомендацій викладача;

13) чистове оформлення роботи;

14) підготовки до захисту і захист курсової роботи.

Курсова робота повинна носити проблемний характер, сутність якого полягає у вмінні аналізувати, досліджувати проблему за допомогою наукових методів, синтезувати та узагальнювати накопичений в процесі аналізу матеріал, планувати та проводити заходи з психолого-педагогічного, управлінського впливу, передбачені діяльністю соціального працівника, розробляти рекомендації на рівні тактичних та стратегічних рішень.

2.2. Вибір теми

Першим і найважливішим етапом дослідження є вибір його проблеми, а також теми наукової роботи. Вдало й обґрунтовано обрана тема значною мірою визначає доцільність і результативність усього дослідження.

Тематика курсових робіт розробляється та щорічно оновлюється викладачами кафедр, відповідно до їх наукових напрямів роботи, запроваджених наукових тем.

Студенту надається право самостійно обрати тему курсової роботи із запропонованого кафедрою переліку або запропонувати свою з обґрунтуванням доцільності її розробки.

Вибір теми зумовлюється низкою обставин:

- 1) коло зацікавлень самого студента;
- 2) наявність джерел і літератури з проблеми;
- 3) проблемність, актуальність і новизна теми;
- 4) стан наукового розроблення теми (при цьому слід враховувати, чи не розроблялась уже обрана тема; чи достатньо забезпечена джерелами тощо);

5) тема не повинна бути надто широкою, наприклад, дублювати тему лекції, натомість відображати проблемність постановки питання.

2.3. Складання попереднього плану курсової роботи

Обравши тему наукового дослідження, студент за порадами викладача та виходячи з власних наукових інтересів, виробляє попередній план, який у ході пошуку буде вдосконалюватися та уточнюватися.

За весь період роботи може бути складено декілька планів дослідження. Часто остаточний план роботи може значно відрізнятись від початкового робочого плану.

Вивчивши бібліографічні джерела за тематикою дослідження, визначивши приблизний напрям і обсяги власних розробок, свої можливості і вподобання, можна й відразу скласти остаточний план. Якщо ж ідеї майбутньої роботи ще не сформувалися, можна скласти декілька варіантів плану, або скласти попередній робочий план, перелічивши через дефіс питання, які слід розкрити в рамках курсової роботи.

У плані слід уникати дуже загальних фраз і назв, але й не слід сильно «звужувати» план, адже питання, винесене в назву пункту плану, доведеться потім розкривати. Неправильно називати пункти плану одним словом, так само як і не рекомендуються дуже довгі назви, що займають більше трьох рядків. План може допомогти скласти й керівник. Проте автором курсової роботи як наукового дослідження є студент, який завдяки «зануренню» в проблему та окремі її аспекти може виявитися більш компетентним у специфічних деталях. Обговорення чорнового плану з керівником курсової роботи – це також нагода для студента виявити свою здатність до наукової полеміки, вміти обґрунтовувати свою думку, доводити її, що за умови дотримання певної етики також є етапом становлення студента як наукового дослідника.

3. СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ РОБОТИ

3.1. Вимоги до структури курсової роботи

Курсова робота може бути зброшурована або з'єднана скріпкою, або швидкозшивачем – спосіб скріплення роботи має бути таким, щоб викладач не відчував незручностей при ознайомленні з курсовою (складання незакріплених аркушів до поліетиленового файлу тощо).

Основними структурними складовими курсової роботи є:

- зміст;
- вступ;
- розділи (як правило – від двох до трьох) основної частини з можливим поділом на підрозділи;
- висновки;
- список використаної літератури;

– додатки (за необхідності).

Незважаючи на те, що якихось жорстких вимог до кількості розділів і підрозділів у роботі немає, варто керуватися здоровим глуздом. Зрозуміло, що робота не повинна складатися з одного розділу, а розділ – з одного підрозділу. Прийнято писати не менше двох розділів. У будь-якому випадку краще, якщо подальші пункти плану будуть певним чином логічно впливати з попередніх, а також будуть збалансовані між собою за обсягом (кількістю сторінок).

Структура і зміст роботи, співвідношення її розділів визначаються обраною темою, її характером і масштабністю. Робота в цілому повинна бути підпорядкована розкриттю вибраної теми, основним завданням та проблемам.

Обсяг *курсової роботи* становить 25-30 сторінок друкованого тексту. Відповідно орієнтовний обсяг структурних частин **курсової роботи**:

вступ – не повинен перевищувати 3-4 сторінок;

розділи – по 10–11 сторінок (якщо 2 розділи);

висновки – не повинні перевищувати 2-3 сторінки.

Літературні джерела можна розміщувати в списку літератури в алфавітному порядку або в порядку згадування по тексту наукової роботи.

До обсягу основного тексту курсових робіт входить кількість сторінок від першої сторінки до останньої сторінки загального висновку наукової роботи.

Часто студенти запитують про кількість джерел та літератури до роботи. Мінімальний обсяг джерел залежить від специфіки теми, її хронологічних меж тощо. Дослідник завжди повинен прагнути до використання якомога ширшого кола джерел та літератури. Втім, якщо курсова налічує кількість джерел, яка характерна для кандидатської дисертації, студент має бути готовий охарактеризувати будь-яке джерело під час захисту на пропозицію викладача чи одногрупників. *Умовно вважається оптимально допустимим таке зіставлення: на одну сторінку тексту має бути не менше одного джерела + 25% загального обсягу дослідження.* Звертаємо увагу, що в наукових роботах до списку літератури вносяться лише ті позиції, на які було зроблено посилання у тексті роботи.

3.2. Написання вступної частини

Вступ має бути чітким, лаконічним. Це своєрідний показник роботи молодого науковця, що свідчить про методологічну та методичну підготовку, вміння довести правильність вибору теми, її актуальність; чітко сформулювати завдання дослідження; зміст вступу свідчить про те, чи достатньо зібрано матеріалу, чи добре продуманий план роботи. Обсяг вступу обмежується 3–4 сторінками.

У вступі обґрунтовуються: *актуальність роботи, її об'єкт, предмет, мета, завдання, гіпотеза (за бажання), методи дослідження (методи лише називають), наукова новизна (за умови наявності об'єктивної наукової новизни), практичне значення отриманих результатів, апробація результатів дослідження (якщо передбачена специфікою роботи).*

Актуальність теми

Актуальність – обов'язкова вимога до написання курсової роботи, тому вступ починається з обґрунтування актуальності обраної теми. Вміння обрати тему та оцінити її з точки зору своєчасності та соціальної значущості характеризує наукову зрілість та підготовку студента. Достатньо 1-2 сторінок для висвітлення сутності проблеми чи проблемної ситуації. Для цього студент має показати, де пролягла межа між вже наявними знаннями та «білими плямами» з обраної ним проблематики.

В обґрунтуванні актуальності теми студент повинен, спираючись на аналіз останніх робіт в обраній галузі психології, довести новизну та цінність свого дослідження. При цьому він має відповісти на питання: «У чому полягає проблемна ситуація?», «Що зробили в обраній галузі дослідники різних шкіл?», «Які спільні риси в їх підходах та відмінності?», «У чому може полягати подальша розробка проблеми?». Отже, для обґрунтування актуальності від студента вимагається глибоке та всебічне вивчення літературних джерел, пов'язаних з темою курсової роботи.

Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаними проблемами обґрунтовують актуальність і доцільність роботи.

Наприклад:

Актуальність дослідження зумовлена дедалі зростаючою потребою у якісній підготовці соціальних працівників в Україні.

Умовою компетентності майбутніх соціальних працівників виступає сформованість у них професійно-важливих якостей, серед яких велике значення мають уміння самоконтролю та самоорганізації. Підстави для такого твердження надає вивчення структури діяльності та функцій, які мають виконувати соціальні працівники.

Уміння самоконтролю у професійній діяльності мають особливе значення для фахівців соціального профілю, чия діяльність значною мірою є управлінською. Тому формування вмінь самоконтролю майбутніх соціальних працівників виступає важливим завданням їх підготовки у вищих навчальних закладах, у тому числі – в процесі їх психолого-педагогічної підготовки.

Слід зазначити, що проблема вивчення самоконтролю не є новою для педагогіки. Проблеми розвитку і формування умінь самоконтролю привертали увагу багатьох науковців. Так, різні аспекти взаємозв'язку між якістю засвоєння знань і сформованістю навичок самоконтролю ще в двадцяті роки минулого століття висвітлював відомий педагог і психолог П. П. Блонський. Дослідженню значення та ролі умінь самоконтролю в структурі професійної компетентності фахівців різного профілю були присвячені праці (а, б, в, г....), проте вивчення значущості умінь самоконтролю в структурі діяльності соціальних працівників ще не знайшло відображення у науковому доробку вчених.

Об'єкт і предмет дослідження

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. Предмет дослідження завжди вужчий за об'єкт і міститься в його межах. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться як загальне та часткове.

Наприклад:

Об'єктом дослідження є професійно-важливі якості соціальних працівників.

В основу формулювання об'єкта дослідження може бути покладений зміст дисципліни, її основна спрямованість, за якою виконується курсова. Наприклад, за дисципліною «Основи психології вікового розвитку людини» об'єкт дослідження може бути визначений як «особливості психологічного розвитку

підлітка». Якщо ж курсова має міждисциплінарний характер, за допомогою визначення об'єкта дослідження краще звернутися до викладача.

Предметом дослідження виступають уміння самоконтролю як професійно-важливі якості соціальних працівників.

Мета дослідження

Мета відображає загальне спрямування роботи. Формулюючи мету, слід пам'ятати, що вона значною мірою відображає назву самої роботи і вказує на те, що саме необхідно зробити, який продукт буде отримано в результаті досягнення мети. При цьому краще використовувати дієслівні конструкції на зразок: «вивчити», «дослідити», «узагальнити», «обґрунтувати», «розробити» тощо. «Мета визначається дуже стисло (одне речення або абзац)

Наприклад:

Мета роботи - теоретичне обґрунтувати значення умінь самоконтролю в структурі професійної діяльності соціального працівника та сформулювати рекомендації з їх розвитку у майбутніх соціальних працівників

Після цього зазначають конкретні завдання наукової роботи, що впливають з мети (2–4 завдань).

Завдання курсової роботи є частиною мети, її конкретизацією. Формулювання завдань зазвичай роблять у формі перерахування:

- вивчити ...
- описати ...
- встановити ...
- показати роль ...
- проаналізувати ...
- визначити ... тощо.

Наприклад:

1. Проаналізувати літературні джерела щодо теми та питань, які розглядаються в науковій роботі.

2. З'ясувати професійну значущість умінь самоконтролю в структурі діяльності соціальних працівників.

3. Обґрунтувати методики діагностики сформованості вмінь самоконтролю у майбутніх соціальних працівників та здійснити дослідження стану сформованості таких умінь у студентів соціального фаху.

4. *Надати методичні рекомендації щодо вдосконалення підготовки майбутніх соціальних працівників в плані розвитку в них умінь самоконтролю.*

Далі йде **гіпотеза дослідження**. Цей пункт не є обов'язковим, водночас формулювання його є дуже корисним, оскільки надає уявлення про те, у чому ж буде полягати ймовірна новизна дослідження, які існують залежності між досліджуваними явищами.

Гіпотеза дослідження відповідає на запитання: «Що може бути, якщо ...» і також визначається дуже стисло (в межах одного речення). Але можна подати й кілька гіпотез.

Наприклад:

Гіпотеза дослідження: сформованість умінь самоконтролю у майбутніх соціальних працівників підвищиться у разі створення відповідних психологічних та педагогічних умов їх підготовки.

Методи дослідження

Після опису завдань наукової роботи необхідно зазначити методи її виконання.

Загальні методи пізнання можна поділити на три групи, грані між якими визначені приблизно: методи емпіричного дослідження; методи, які використані на емпіричному та теоретичному рівнях; методи теоретичного дослідження. Наприклад, методами емпіричного дослідження є: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент, моделювання, експертна оцінка та ін. Перераховувати методи потрібно коротко та змістовно.

Наприклад:

Методи дослідження. Розв'язання завдань здійснювалося за допомогою теоретичного аналізу й узагальнення педагогічної та психологічної літератури, опитування (анкетування) респондентів, контент-аналізу, використовувався метод експертної оцінки. Для обрахунку інформаційного масиву використовувався пакет статистичної обробки даних «Statistika for Windows».

Наукова новизна отриманих результатів *(вказується за умови наявності таких елементів у роботі й відображає ті дослідницькі продукти, тобто результати дослідження, які отримані після виконання завдань дослідження. Новизна дослідження також відображає ступінь підтвердженості*

гіпотези дослідження, тобто встановлені залежності між дослідженими явищами).

Наприклад: новизна дослідження полягає у визначенні засобів вдосконалення умінь самоконтролю у майбутніх соціальних працівників, обґрунтуванні педагогічних та психологічних умов такого вдосконалення.

Практичне значення отриманих результатів

У роботі важливо подати відомості про можливість наукового використання отриманих результатів під час Ваших подальших досліджень або порекомендувати сферу, де можна застосувати результати курсової роботи (наприклад - під час розробки спецкурсів чи спецсемініарів, наукових робіт, у подальших наукових дослідженнях).

Наприклад:

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання при підготовці спецкурсів «Професійний психологічний відбір», «Практикум з підготовки соціальних працівників», «Психологія соціальної роботи», «Практикум з соціальної роботи» тощо.

Апробація результатів роботи

Розділ факультативний (необов'язковий) і використовується за наявності виступів на конференціях, участі в різних конкурсах, наукових семінарах.

Наприклад:

Апробація основних положень і висновків дослідження здійснювалась шляхом доповіді «Уміння самоконтролю в структурі професійної діяльності соціального працівника» на Міжнародній науково-практичній конференції «Соціальна робота в Україні: національні традиції та міжнародний досвід». Конференція відбулася 1 березня 2014 року в Національному авіаційному університеті.

Публікації

Цей пункт передбачається за наявності статей або тез конференцій (форумів, семінарів, симпозіумів тощо) у фахових чи в інших виданнях.

Наприклад:

1. Стан сформованості умінь самоконтролю в студентів спеціальності «Соціальна робота» // Вісник Київського міжнародного університету. Серія: Психологічні науки: Зб. наук. праць. – К. : КиМУ, 20012. – Вип. 12. – С. 9–23.

3.3. Основна частина роботи

Ця частина роботи за обсягом найбільша. В ній розкриваються послідовно всі питання за планом, який може бути простим або складним. Досвід організації науково-пошукової роботи показує, що доцільніше працювати за складним планом. Треба врахувати, що зміст розділів основної частини має відповідати темі дослідження, повністю її розкривати, але назва розділів не повинна дублювати назви теми курсової роботи.

Рукопис основної частини роботи виконується з дотриманням низки вимог. Починається вона назвою розділу роботи. Якщо план складний, то зазначається й назва підрозділу. Розділ, як і кожен із підрозділів, закінчується коротким чітким висновком із досліджуваного питання (обсяг до 0,5 сторінки після кожного підрозділу, до 1–1,5 сторінки після розділу).

З'ясування питань досліджуваної проблеми має здійснюватися аргументовано, з посиланнями на використану літературу.

3.4. Висновки

Завершальні висновки, що вміщуються на 2-3 сторінках, є основним підсумком виконання завдань наукової роботи, часткових узагальнень, зроблених у розділах (підрозділах) роботи. Особливо важливо, щоб на ті питання, які були порушені студентом у вступній частині, було дано аргументовані відповіді, і щоб та мета, яку ставив перед собою автор, знайшла реалізацію у формі конкретних положень і практичних рекомендацій.

3.5. Список літератури

Завершення написання курсової роботи закінчується складанням списку літератури. Така робота повинна бути виконана з дотриманням певних вимог і правил. Насамперед, до списку вносять усі документи й літературу, використані автором у процесі підготовки курсової, чи на які є посилання в роботі.

Мінімальний обсяг літературних джерел визначається залежно від специфіки теми, її хронологічних меж тощо. Дослідник завжди має прагнути використати якомога ширше коло літератури. *Умовно вважається оптимально допустимим таке зіставлення: на одну сторінку тексту має бути не менше одного літературного джерела.*

Оформлення списку літератури здійснюється за правилами бібліографічного опису, який має відповідати низці вітчизняних та зарубіжних державних стандартів, зокрема: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 3582-97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги і правила» а також: ГОСТ 7.12-93 «Сокращения слов в русском языке в библиографической описи. Общие требования и правила»; ГОСТ 7.11-78 «Сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках в библиографическом описании» (чинні в Україні як міждержавні).

Слід звернути увагу, що стандарти вимагають не лише певної послідовності зазначення усіх елементів, а й використання між елементами як *знаків граматичної пунктуації, так і приписаної пунктуації*.

Задля розуміння того, як здійснюється бібліографічний опис, доцільно користуватись правилами, зазначеними нижче. З метою полегшення засвоєння алгоритму бібліографічного опису ми вдалися до створення уявного списку наукових робіт уявного одного й того ж автора (будь-які асоціації з реальними науковцями є безпідставними). Знайомтеся з правилами бібліографічного опису!

Правило 1. Усе, що написано на титулі (першій сторінці видання, на якій не стоїть нумерація) складає праву частину опису, де ставляться знаки граматичної пунктуації (до «косої»), а все, що зазначене після «косої» розділяється знаками приписаної пунктуації. *Наприклад:*

Ярошевич В. Ф. Як написати дисертацію / В. Ф. Ярошевич. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Зверніть увагу, що у правій частині між ініціалами автора робиться пробіл за допомогою утримування водночас кнопок Shift+Caps Lock та підчас цього утримування натискання на «Пробіл». Починаючи від «косої лінії» - ставляться приписані знаки пунктуації, між якими ставиться пробіл (окрім крапок та ком) також за допомогою зазначених вище опцій.

Відповідно, наведений запис буде виглядати наступним чином (при цьому необхідно слідкувати за тим, щоб зазначати при цьому «тире» - довгий знак, а не короткий – «дефіс»). Отже:

КНИГИ, ОДИН АВТОР:

1. Ярошевич В. Ф. Як написати дисертацію / В. Ф. Ярошевич. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Важлива інформація. Після косої лінії йдуть «відомості про авторську відповідальність», в яких, як правило, ініціали (ініціал, ім'я) автора міняються місцями.

Але! Якщо на титулі ініціали стоять після прізвища (автор наполог на тому, щоб саме так себе подати на титулі), то і після «косої» вони ставляться в такому порядку:

2. Ярошевич В. Ф. Як написати дисертацію / Ярошевич В. Ф. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Але! Якщо на титулі автор (автори) зазначений Віктор Ярошевич, тоді після «косої» це буде виглядати так:

3. Ярошевич В. Як написати дисертацію / Віктор Ярошевич. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Але! Якщо на титулі автор зазначений Ярошевич Віктор Федорович (як, наприклад на титулі дисертації, тоді після «косої» це буде виглядати так:

4. Ярошевич В. Ф. Теоретико-методологічні засади формування наукової компетентності політиків у системі безперервної освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Ярошевич Віктор Федорович. – К., 2004. – 235 с.

Із вищезазначеного випливає **правило 2**. Відповідно до цього правила: усе що зазначене на титульній сторінці рукопису, підготовленого до друку, а потім на титульній сторінці книжки – на тій, яка йде після обкладинки, має бути вказано у записі обов'язково – це обов'язковий елемент, а також кількість сторінок. Усі інші елементи – факультативні. Наприклад – серія «Бібліотека сучасної сім'ї», головний редактор наукового фахового збірника та члени редколегії цього збірника тощо і можуть бути не зазначені після «косої».

Правило 3. У заголовку зазначається лише один автор, незалежно від того, скільки їх зазначено на титулі, а починаючи з другого і т.д. – усі інші зазначаються у «відомостях про авторську відповідальність».

Відповідно, це виглядає наступним чином, якщо авторів - двоє:
КНИГИ. ДВА АВТОРИ:

5. Ярошевич В. Ф. Як написати дисертацію / В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Це виглядає ось так, якщо авторів – троє:

КНИГИ. ТРИ АВТОРИ:

6. Ярошевич В. Ф. Як написати дисертацію / В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, М. М. Халявко – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Правило 4. Якщо авторів – більше трьох, то у списку літератури ця позиція «втрачає автора». Вони зазначаються у «відомостях про авторську відповідальність». Можна сказати, що «більше трьох – не збиратися», «більше трьох – це вже багато». Можна сказати, що відповідальність, поділена на трьох, «зменшує вагомість головного», хоча й у «відомостях» він стоїть на першому місці.

Відповідно, якщо авторів – четверо, це виглядає так:

КНИГИ. ЧОТИРИ АВТОРИ:

7. Як написати дисертацію / В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, М. М. Халявко, Р. О. Роботящий. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Правило 5. Якщо авторів – п'ять і більше, то:

- по-перше: вони наводяться тільки у «відомостях»;
- по-друге: наводяться лише перші три автори, про інших пишуть «та ін.» або «и др.», якщо назва – російською мовою:

Наприклад, на титулі зазначено: Ярошевич В.Ф., Козирний К.Л., Халявко М.М., Роботящий Р.О., Зануда А.П. Як написати дисертацію. Тоді ми подаємо їх у такому вигляді у списку літератури:

КНИГИ. П'ЯТЬ АВТОРІВ І БІЛЬШЕ:

8. Як написати дисертацію / В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, М. М. Халявко та ін. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Важлива інформація. Часто, коли авторів багато, вони на титулі не зазначаються або зазначається лише редактор, за загальною чи науковою редакцією якого виходить книжка. І ось тоді ми ставимо квадратні дужки. *Квадратні дужки* ставляться тоді, коли в них подається інформація, *якої немає на титулі*, але яка є на наступних сторінках книжки. Наприклад, на титулі зазначено: Як написати дисертацію. Інша інформація та автори – на другій сторінці або на третій.

Тоді ми подаємо їх у такому вигляді у списку літератури:

9. Як написати дисертацію / [В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, М. М. Халявко та ін.] – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Або:

10. Як написати дисертацію / [В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, М. М. Халявко та ін.] ; за ред. В. Ф. Ярошевича. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Якщо видання видається не вперше, тоді даний запис виглядає так:

11. Як написати дисертацію / [В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, М. М. Халявко та ін.] ; за ред. В. Ф. Ярошевича. – [3-є вид.]. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Відповідно, якщо даний автор (дані автори) написали підручник чи посібник і це зазначено на титулі, тоді квадратні дужки не потрібно ставити.

ПОСІБНИК ЗА РЕДАКЦІЮ:

12. Як написати дисертацію : навч. посібник / [В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, А.П.Зануда та ін.] ; за ред. В. Ф. Ярошевича. – [3-є вид.]. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

А якщо цього не зазначено на титулі, а лише на наступних сторінках, тоді слово «підручник» чи «посібник» подаємо у квадратних дужках:

13. Як написати дисертацію : [навч. посіб. для самост. вивч.дисц.] / [В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, М. М. Халявко та ін.] ; за ред. В. Ф. Ярошевича. – [3-є вид.]. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Важлива інформація. Слова «за ред.» завжди пишуться перед зазначенням міста, де видання видане.

Ці самі правила поширюються і на книжку без автора. Приміром, В.Ф.Ярошевич виступив автором передмови, або упорядником (упоряд.), т. е. составителем (сост.), то ця інформація, оскільки вона зазначена на другій чи третій сторінці, буде записана у квадратних дужках:

КНИГА БЕЗ АВТОРА:

14. Як написати дисертацію : антологія / [упоряд. В. Ф. Ярошевич]. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Правило 6. Варіантів запису багатотомного видання існує два. І обидва вони правильні. Виглядає це так:

ТОМ З БАГАТОТОМНОГО ВИДАННЯ:

15. Ярошевич В. Ф. Зібрання творів : у 6 т. / В. Ф. Ярошевич ; [за ред. К. Л. Козирного, М. М. Халявка]. – К. : Вища школа, 1982. – Т. 1 : Питання методології і теорії наукової творчості. — 488 с.

Або так:

16. Ярошевич В. Ф. Зібрання творів. У 6 т. Т.1 : Питання методології і теорії наукової творчості / В. Ф. Ярошевич ; [за ред. К. Л. Козирного, М. М. Халявка]. – К. : Вища школа, 1982. – Т. 1. – 488 с.

Важлива інформація. Перший варіант – більш логічний, на нашу думку. Часом у списках літератури зустрічаються зазначення «у 6-ти т.» – це застарілий ГОСТ.

На запис монографій поширюються усі вищенаведені правила. Якщо слово «монографія» є на обкладинці, тоді так:

МОНОГРАФІЯ:

17. Ярошевич В. Ф. Як написати дисертацію : монографія / В. Ф. Ярошевич. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Якщо слово «монографія» - на другій сторінці книжки, тоді воно береться у квадратні дужки:

18. Ярошевич В. Ф. Як написати дисертацію : [монографія] / В. Ф. Ярошевич. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Правило 7 полягає в тому, що на бібліографічний запис словників поширюються усі вищезазначені правила.

Буквоєдов О. Словник психолого-педагогічної термінології : у 8 т. / Олесь Буквоєдов. – 4-е вид., доп. – К. : Інтерпрес ЛТД, 2015. – Т.2 В-3. – 478 с.

ЗАКОНОДАВЧІ І НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ:

19. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань).

Правило 8. Деякі законодавчі документи існують в електронному вигляді. Посилання на Інтернет є припустимим.

20. Наказ Міністра освіти і науки України "Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України" №592 від 3.08.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0956-06>

Правило 9. При записі дисертацій слід пам'ятати:

- титул майже завжди містить прізвище, ім'я, по-батькові автора повністю;
- має скорочення: канд., якщо це кандидатська і д-ра, якщо це докторська;
- має слова, які випадають – «на здобуття наукового ступеня», що позначаються багатокрапкою;
- в ідеалі бажано вказувати місце захисту дисертації, хоча ВАК у своїх «Вимогах до списку літератури» цього не вимагає.

ДИСЕРТАЦІЯ:

21. Ярошевич В. Ф. Теоретико-методологічні засади формування наукової компетентності політиків у системі безперервної освіти : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04 / Ярошевич Віктор Федорович. – К., 2004. – 235 с.

22. Ярошевич В. Ф. Формування наукової компетентності майбутніх політологів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ярошевич Віктор Федорович. – К., 2002. – 235 с.

Але! Здебільшого на обкладинці реферату, яка є водночас титулом, як правило, пишеться прізвище, ім'я та по-батькові повністю, правильно було б зробити опис за аналогією з дисертацією. Але чомусь ВАК у своїх «прикладках» оформлення літератури наводить варіант, зазначений у позиції 22.

Правило 10, згідно якого в бібліографічному описі автореферату слова «на здобуття наук. ступеня» залишаються, на відміну від дисертацій, а також зазначається назва спеціалізації. Тому що номери в різних країнах різні, а спеціалізації можуть бути ті ж самі, наприклад – «Теорія і методика професійної освіти в Україні – це 13.00.04, а в Росії – 13.00.08.

АВТОРЕФЕРАТ

23. Ярошевич В. Ф. Формування наукової компетентності майбутніх політологів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 „Теорія і методика професійної освіти” / В. Ф. Ярошевич. – К., 2002 – 23 с.

Усі наші записи значно подовжуються за обсягом, якщо ми описуємо частину книги або дещо складніше - видання, що продовжуються і ще складніше – матеріали конференцій.

Правило 11 пов'язане із записом частини книги:

- слова «В кн.» належать до старого ГОСТу;

- за останнім ГОСТом ці слова замінені двома косими лініями - //, до яких і після ставиться пробіл.

Покажемо це, використавши приклад запису №7:

ЧАСТИНА КНИГИ:

24. Ярошевич В. Ф. Об'єктивні та суб'єктивні чинники результативності наукового дослідження // Як написати дисертацію / В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, М. М. Халявко та ін. ; за ред. В. Ф. Ярошевича. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с. (якщо усі автори є на титулі, а якщо на титулі вказано лише за редакцією кого книга, тоді так):

Ярошевич В. Ф. Об'єктивні та суб'єктивні чинники результативності наукового дослідження // Як написати дисертацію / [В. Ф. Ярошевич, К. Л. Козирний, М. М. Халявко та ін.] ; за ред. В. Ф. Ярошевича. – К. : Вища освіта, 2010. – 150 с.

Правило 12, що поширюється на запис видань, що продовжуються, наприклад – наукових журналів. Наводимо кілька варіантів:

ВИДАННЯ, ЩО ПРОДОВЖУЮТЬСЯ (наприклад фахові):

25. Ярошевич В. Ф. Об'єктивні та суб'єктивні чинники результативності наукового дослідження / В. Ф. Ярошевич // Гуманітарний вісник ДВНЗ „Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди : наук.-теор. зб. Сер. Педагогіка. Психологія. Філософія. – 2001. – Вип. 19. – С.93-99.

26. Ярошевич В. Ф. Об'єктивні та суб'єктивні чинники результативності наукового дослідження / В. Ф. Ярошевич // Людинознавчі студії : зб. наук. пр. Дрогобицького державного педагогічного ун-ту імені Івана Франка : Педагогіка. – 2000. – Вип. 19 – С. 182-196.

27. Ярошевич В. Ф. Об'єктивні та суб'єктивні чинники результативності наукового дослідження / В. Ф. Ярошевич // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. / М-во освіти і науки України, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти. – К. : 2001. – Вип. №4. – С. 20-25.

28. Ярошевич В. Ф. Об'єктивні та суб'єктивні чинники результативності наукового дослідження / В. Ф. Ярошевич // Педагогіка і психологія формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі : зб. наук. пр. Класичного приватного ун-ту.

– Запоріжжя. – 2000. № 8 (63). – С. 246-254.

29. Ярошевич В. Ф. Об'єктивні та суб'єктивні чинники результативності наукового дослідження / В. Ф. Ярошевич // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. – К., 2001. – Вип. 23 (87). – С. 140-144

Важлива інформація. Якщо у назві ВНЗ, що випускає науковий збірник міститься назва міста, як от №24, то вказувати ще раз місто видання непотрібно. А якщо у назві цього немає – як у прикладі №25, №26 або № 27, тоді треба вказати місце видання.

Ще деякі приклади видань, що продовжуються:

30. Ярошевич В. Ф. Об'єктивні та суб'єктивні чинники результативності наукового дослідження / В. Ф. Ярошевич // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць : у 2 ч. / за ред. В. Ф. Ярошевича та К. Л. Козирного. – К., 2001. – Ч.1. – С. 5-14.

Важлива інформація. Зазначення «у 2-х ч.» - застарілий ГОСТ.

Важлива інформація:

Типові скорочення:

Автореферат – автореф.

Видання – вид.

Випуск – вип.

Дисертація – дис.

Диссертация – дис.

Доктор наук – д-р наук

Збірник матеріалів науково-методичної конференції – зб. матеріалів наук.-метод. конф.

Збірник наукових праць – зб. наук. праць

Інститут – Ін-т

Кандидат наук – канд. наук

Книга для вчителя – кн. для вчителя

Міністерство – М-во

Навчальний посібник – навч. посібник

Навчально-методичний посібник *для* самостійного вивчення дисципліни - навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.

Науковий збірник – наук. зб.

Науково-методичний збірник – наук.-метод. зб.

Научно-методический сборник – науч.-метод. сб.
Научно-практическое пособие – науч.–практич. пособие
Підручник – підручник
Составитель – сост.
Тематичний випуск – темат. вип.
Університет – ун-т
Упорядник – упоряд.
Учебное пособие – учеб. пособие
Учебно-методическое пособие – учеб-метод. пособие
Учебно-методическое пособие *для* студентов педагогических
вузов – учеб-метод. пособ. для студентов пед. вузов
Частина – ч.
Часть – ч.

Правило 13. У назві джерела, якщо вживається **одне** слово, наприклад – підручник, посібник без інших слів, то це **одне слово не скорочується!** А якщо два слова і більше, наприклад – навчальний посібник, тоді – навч. посіб.

Правило 14. При зазначенні іноземних джерел у перекладі зазначається не лише те, що це – переклад, а й те, хто саме автор перекладу. Наводжу два досить складних приклади:

31. Майерс Д. Социальная психология : учебник / Д. Майерс ; пер. с англ. В. Гаврилов [и др.]. – 6-е изд., перераб. и доп. – СПб. : Питер, 2002. – 752 с. – (Мастера психологии)

32. Лейтц Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама Я.Л.Морено / Г. Лейтц ; пер с нем. А. М. Боковикова; общ. ред. и предисл. Е. В. Лопухиной, А. Б. Холмогоровой. – 2-е изд. – М. : „Когито-центр”, 2007. – 380 с.

Найскладнішими (трудомісткими) видами запису виступають, на нашу думку, видання, що продовжуються, які зазначені вище та матеріали конференцій.

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЙ:

33. Ярошевич В. Ф. Об’єктивні та суб’єктивні чинники результативності наукового дослідження / В. Ф. Ярошевич // Неперервна професійна освіта : теорія і практика : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. (*далі йде назва самої конференції, якщо вказана, а також, якщо вказана - дата самої конференції, тобто число, місяць, рік, потім – зазначення міністерства, якщо є, потім – крапка, тире, місто видання і т. д.*

– як все інше).

Правило 15. При наведенні джерел з Інтернету необхідно пам'ятати про приписані знаки пунктуації – перед квадратними дужками пробіл, після квадратних дужок і крапки – пробіл, після слів «Режим доступу» пробіл, за ним двокрапка, пробіл – далі електронна адреса без пробілів між знаками.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ:

34. Етичний кодекс юридичної клініки в Україні. Прийнятий на 3^тїзді Асоціації юридичних клінік України 25.08.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravo.prostir.ua/library/410.html>

3.6. Вимоги до оформлення курсової роботи

Курсова робота – це наукове дослідження у вигляді спеціально підготовленого рукопису, написаного державною мовою.

Наукову роботу виконують на комп'ютері і друкують з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) з використанням шрифтів текстового редактора Word Times New Roman розміром 14 із полуторним міжрядковим інтервалом 28–30 рядків на сторінці (у друкованому рядку до 60 знаків з проміжками між словами включно). Абзацні відступи дорівнюють 5 знакам. Мінімальна висота шрифту – 1,8 мм.

Текст роботи потрібно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий, верхній і нижній – 20 мм; правий – 10 мм. Шрифт друку має бути чітким, чорного кольору, середньої жирності. Щільність тексту дипломної роботи повинна бути однаковою.

Текст основної частини курсової роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака «№».

Першою сторінкою наукової роботи є титульний аркуш, який вносять до загальної нумерації сторінок наукової роботи. *На титульному аркуші, змісті наукової роботи номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому нижньому куті сторінки без крапки в кінці.* Отже, першою сторінкою, де стоятиме цифра, буде «ВСТУП» і його номер – 3 (3 сторінка).

Заголовки структурних частин курсової роботи ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ *друкують великими літерами (розмір кегля 14) симетрично до тексту*. Кожну структурну частину курсової роботи треба починати з нової сторінки.

Заголовки підрозділів друкують малими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують малими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. У кінці заголовка ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом – два інтервали.

Номер розділу без крапки ставлять після слова «РОЗДІЛ», потім із нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як і пункти.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, таблиці) потрібно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу).

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

При написанні курсової роботи студент має робити **посилання на джерела**, матеріали або окремі результати, які використовувалися при виконанні роботи.

Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1–7]...».

Коли в тексті наукової роботи слід зробити посилання на складову чи на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад:

Цитата в тексті: «... незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, ні в якому разі не можна ігнорувати найбільші канали передавання інформації [6, с. 29]».

Відповідний опис у переліку посилань:

6. Дороніна М. С. Культура спілкування ділових людей : навч. посіб. / М. С. Дороніна. – К. : Академія, 2008. – С. 29.

Рекомендується в основному тексті в підсумкових абзацах розділів давати посилання на особисті наукові праці студента.

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки та мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і та ін. Один додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатка за потреби може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. За таких умов перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А. 2 (другий розділ додатка А).

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Після написання курсової роботи, її треба ще раз вчитати, звертаючи увагу на стиль викладення інформації, логіку, можливі повтори в тексті та помилки. Особливу увагу треба звернути на перевірку правильності наведених фактів та цифрових даних. Під час підготовки до захисту студент складає тези виступу, які повинні висвітлювати основні пункти роботи:

- ◆ огляд теоретичної частини з характеристикою існуючих підходів та попередніх досліджень в цій галузі;
- ◆ мету та завдання дослідження, його новизну;
- ◆ план дослідження, характеристику вибірки;
- ◆ методи та методики (відомі методики можна тільки назвати і вказати автора);
- ◆ процедуру оброблення даних;
- ◆ основні результати дослідження;
- ◆ висновки.

Під час підготовки виступу студент повинен ще вдома проговорити його вголос, провести хронометрію, щоб вкластися у відведений час та за необхідності провести корекцію доповіді.

Захист курсової роботи проводиться у заздалегідь визначені викладачем-науковим керівником занятті.

У доповіді студент акцентує увагу на актуальності наукової роботи, меті, завданнях, суті наукової проблеми, змісті роботи, концентруючись на характеристиці основних результатів дослідження та проблемних питаннях.

Доповідь студента має починатись із звертання спочатку до викладача, потім до студентів групи:

«Шановна Оксана Богданівна, шановні присутні! Доповідає студент.... (наголошується його ПІБ). Тема курсової роботи».

Захист курсових робіт здійснюється згідно розподілу часу у Робочій навчальній програмі дисципліни.

Далі доповідач за 5–7 хвилин, що відповідає 4–5 сторінкам друкованого тексту, має коротко викласти суть наукової проблеми, обґрунтувати усі позиції, зазначені у «Вступі», розповісти про організацію роботи, методи та методики, які були використані, довести основні результати дослідження, конкретні рекомендації і висновки наукової роботи. Доповідь має бути науковою, добре

аргументованою за змістом. Бажано використовувати слайди, мультимедійний матеріал в Power Point.

Після завершення доповіді студент дякує за увагу присутніх до його виступу. Надалі присутнім надається слово для запитань доповідачу (студенти, викладач).

Існує низка критеріїв для оцінки курсової роботи. Основними критеріями є: рівень виконання завдань роботи та її рівень оформлення (тобто дотримання вимог Методичних рекомендацій до виконання курсових робіт).

Оцінюючи теоретичну частину роботи, необхідно звернути увагу на актуальність та новизну проблеми, правильне описання методологічного апарату дослідження, вміння шукати необхідні джерела інформації, обсяг вивченої літератури, повноту розкриття основних аспектів проблеми, вміння відбирати суттєву інформацію, послідовність та логіку в розкритті теми; здатність до узагальнення та формулювання висновків в огляді літератури.

При оцінюванні емпіричного дослідження заслуговує на увагу формулювання цілей, завдань та гіпотез емпіричного дослідження; адекватність методів завданням дослідження; обсяг роботи зі збирання емпіричного матеріалу (кількість методик, їх трудомісткість, кількість досліджуваних); повнота опису організації та проведення дослідження, повнота поданих результатів дослідження; подання методів кількісної та якісної обробки даних, використання методів математичної статистики; переконливість аргументації та висновків дослідження.

Визначальними критеріями при цьому є: самостійність дослідження; теоретичний і практичний рівень; практична значущість рекомендацій; здатність аргументовано захищати концепцію наукової роботи та висновки; уміння студента вести дискусію. Курсова робота оцінюється згідно бальних оцінок, які визначені у Робочій програмі навчальної дисципліни.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра соціальних технологій

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни «Соціально–психологічна реабілітація»

ГРУПОВА РОБОТА В РЕАБІЛІТАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

ВИКОНАЛА:
студентка 401 групи
НН Гуманітарного інституту
Кондратенко І.П.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
канд. психол. наук, доцент,
доцент кафедри
соціальних технологій
Блінов О.А.

Київ - 2014

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТРАХІВ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ПІЗНАВАЛЬНУ АКТИВНІСТЬ ШКОЛЯРІВ.....	12
1.1. Визначення страху та його класифікація.....	12
1.2. Вікова динаміка страхів.....	17
1.3. Співвідношення шкільних страхів і тривожності в молодших школярів.....	29
1.4. Психологічні детермінанти й особливості проявів шкільних страхів у молодших школярів.....	32
1.5. Загальне поняття про пізнавальну активність та її розвиток у молодшому шкільному віці.....	41
Висновки до першого розділу.....	49
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПЛИВУ СТРАХІВ НА РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	51
2.1. Організація та технологія дослідження страхів дітей молодшого шкільного.....	51
2.2. Аналіз результатів дослідження страхів.....	54
2.3. Дослідження пізнавальної активності учнів молодшого шкільного віку.....	66
2.4. Аналіз результатів дослідження пізнавальної активності.....	70
2.5. Загальний аналіз впливу шкільних страхів на пізнавальну активність молодших школярів.....	75
Висновки до другого розділу.....	78
РОЗДІЛ 3. ПРОФІЛАКТИКА ВПЛИВУ ШКІЛЬНИХ СТРАХІВ НА ПІЗНАВАЛЬНУ АКТИВНІСТЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	81
3.1. Технологія профілактики та подолання дитячих страхів.....	81
3.2. Рекомендації вчителям щодо встановлення сприятливих взаємин з учнями, які мають страхи.....	85
3.3. Рекомендації щодо психологічної просвіти батьків при роботі із дитячими страхами.....	89
Висновки до третього розділу.....	94
ВИСНОВКИ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100
ДОДАТКИ.....	108

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Волков Ю. Г. Как написать диплом, курсовую, реферат / Ю. Г. Волков. – Ростов-н/Д : Феникс, 2004. – 128 с.
2. Кузин Ф.А. Магистерская диссертация. Методика написания, правила оформления порядок защиты / Ф .А. Кузин. – М. : Ось-89, 1998. – 104 с.
3. Морозов І.В. Структура дипломних кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і змісту захисту : навч. Посіб. Для студ. Пед. навч. Закладів / І .В. Мороз ; М-во освіти України, УНПУ Ім. М.М.Драгоманова. – К. : Курс, 1997. – 56 с.
4. Осадченко І.І. Методичні вимоги щодо написання курсових робіт / І .І. Осадченко. – Умань : РАЦ «Софія», 2008. – 52с.
5. Основні вимоги до написання, оформлення магістерської роботи та процедури її захисту / Упорядник Н.Г. Синицина. – К. : НАДУ при Президентові України, 2005. – 35 с.
6. Око Умберто. Как написать дипломную работу. Гуманитарные науки : учеб.-метод. пособие /Око Умберто ; пер. с ит. Е.Костюкевич. – 2 изд. – М. : Книжный дом «Университет», 2003. — 240 с.
7. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій : навч. посіб. / А .С. Філіпченко. – К. : Академвидав, 2005. – 208 с.
8. Шулдик Г.О., Методичні вказівки до написання дипломних та курсових робіт / Г. О. Шулдик, Б. А. Якимчук Б. А. – К. : Знання, 1999. – 18 с.

ЗМІСТ

1. Загальні положення. Мета виконання курсової роботи.....	3
2. Етапи проведення наукового дослідження.....	4
2.1. Етапи виконання дослідження	4
2.2. Вибір теми	5
2.3. Складання попереднього плану курсової роботи.....	5
3. Структура та обсяг роботи	6
3.1. Вимоги до структури курсової роботи.....	6
3.2. Написання вступної частини.....	8
3.3. Основна частина роботи	13
3.4. Висновки	13
3.5. Список літератури	13
3.6. Вимоги до оформлення курсової роботи	23
4. Захист курсової роботи	26
<i>ДОДАТОК А. Зразок титульного аркуша дипломної роботи.....</i>	<i>28</i>
<i>ДОДАТОК Б. Зразок оформлення змісту курсової роботи...</i>	<i>29</i>
Список літератури.....	30

Навчальне видання

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Методичні рекомендації
до виконання і захисту
курсних робіт
для студентів напряму підготовки
6.030102 «Соціальна робота».

Укладачі:
БЛІНОВ Олег Анатолійович
КОТИКОВА Олена Михайлівна
ШЕВЧЕНКО Вікторія Михайлівна

В авторській редакції